

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра **Права** (№ 702)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

(підпис)

Голубов А.Є.
(ініціали та прізвище)

« 31 » серпня 2022 р.

**СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Основи права Європейського Союзу

Галузь знань: 08 Право
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 081 Право
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: Право
(найменування освітньої програми)

**Рівень вищої освіти:
перший (бакалаврський)**

Силабус введено в дію з 01.09.2022 року

Харків – 2022 р.

Розробник: Стебєлев Антон Михайлович, кандидат юридичних наук,
старший викладач

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Робоча програма навчальної дисципліни

розглянуто на засіданні кафедри Права
(назва кафедри)

Протокол № 1 від «26» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри д.ю.н, доцент

Спіцина Г.О.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів: денна форма навчання – 4;	Галузь знань: 08 Право Спеціальність: 081 Право Освітня програма «Право» Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Цикл загальної підготовки
Кількість модулів – 2		Навчальний рік
Кількість змістових модулів – 2		2022/ 2023
Індивідуальне завдання – нема		Семестр
Загальна кількість годин: денна форма навчання – 48/120;		3
		Лекції ¹⁾
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2		16 годин
		Практичні, семінарські ¹⁾
		32 годин
		Лабораторні ¹⁾

		Самостійна робота
		72 годин
Вид контролю		
	залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 48/72;

¹⁾ Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину в залежності від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи права Європейського Союзу» є опанування студентами знань про загальні закономірності виникнення й розвитку ЄС, його права та інститутів, а також їхня структурно-функціональна сутність.

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування у студентів системи знань про принципи права ЄС, механізми взаємодії права ЄС та національного права держав-членів ЄС, а також права ЄС та держав-партнерів, основні галузі права ЄС, правові інструменти регулювання ринків товарів, робіт, послуг, фінансових ринків та ринків робочої сили, а також закласти основи практичних навиків кваліфікації правовідносин, що виникають всередині ЄС та у його відносинах з іншими державами, тлумачення норм права ЄС, використання норм права ЄС у правозастосовчій діяльності на національному рівні.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Основи права Європейського Союзу» студенти повинні:

Знати:

- поняття, сутність та основні принципи права Європейського Союзу;
- співвідношення міжнародного права, права ЄС та національного права держав-членів ЄС;
- основні механізми правового регулювання відносин ЄС, членів ЄС та інших держав;
- основи правового регулювання ринків товарів та послуг ЄС;
- основи правового регулювання фінансових ринків ЄС;
- основи правового регулювання ринку робочої сили ЄС;
- порядок вирішення спорів та здійснення судової юрисдикції в ЄС;
- основи правового статусу людини і громадянина за правом ЄС;
- основні підгалузі права ЄС: торговельне, фінансове, кримінальне, екологічне тощо.

Вміти:

- кваліфікувати правовідносини, що регулюються нормами права ЄС;
- тлумачити норми права ЄС;
- застосовувати норми права ЄС;
- тлумачити та використовувати норми національного законодавства, з урахуванням положень права ЄС.

3. Програма навчальної дисципліни «Основи права Європейського Союзу»

Змістовий модуль 1. Загальна частина «Європейський Союз: устрій та правопорядок»

Тема 1. Предмет, система та завдання курсу «Основи права ЄС».

Правова природа Європейського права. Визначення Європейського права. Співвідношення понять "Європейське право" і "право Європейського Союзу". Європейське право як галузь права.

Європейське право як наука. Визначення науки Європейського права та її розвиток на сучасному етапі. Роль загальнотеоретичних, історичних та галузевих юридичних наук у вивченні Європейського права. Основні наукові школи Європейського права.

Європейське право як навчальна дисципліна. Визначення та загальна характеристика Європейського права як навчальної дисципліни. Предмет та система курсу. Джерела та методи пізнання Європейського права. Співвідношення курсу "Основи права Європейського Союзу" з іншими навчальними дисциплінами (теорія держави і права, історія держави і права зарубіжних країн, міжнародне право, практика Європейського суду з прав людини та інші).

Тема 2. Історія становлення та розвитку права ЄС.

Європейський Союз: склад, територія, населення. Держави-члени Європейського Союзу. Територіальна сфера діяльності Європейського Союзу. Особливості правового режиму "заморських країн та територій". Інститут громадянства Європейського Союзу та його значення. Офіційні мови Європейського Союзу. Символіка Європейського Союзу (гімн, прапор та ін.).

Європейський Союз і Рада Європи. Спільність завдань та схожість у розвитку Європейського Союзу та Ради Європи. Методи і форми здійснення інтеграції у межах двох об'єднань. Взаємодія Європейського Союзу і Ради Європи на сучасному етапі.

Передумови і причини європейської інтеграції. Історична обумовленість інтеграційного процесу в Європі і світі. Політичні та культурні передумови створення Європейського Союзу. Європейська ідея: поняття, значення, еволюція. Концепції створення політичного союзу в Європі у середні віки та новий час. Сполучені Штати Європи. План Маршала і Організація європейського економічного співробітництва. Рада Європи. НАТО.

Основні етапи формування Європейських Співтовариств і Європейського Союзу. План Шумана 1950 року. "Комунарний метод" та його відмінність від методу міжурядового співробітництва. Створення і розвиток Європейських Співтовариств: Європейське об'єднання вугілля та сталі, Європейське

економічне співтовариство та Європейське співтовариство з атомної енергії. Маастрихтський договір 1992 року. Перетворення Європейського економічного співтовариства в Європейське співтовариство.

Європейський Союз на сучасному етапі. Амстердамський договір 1997 року. Розширення сфери відання Європейського співтовариства і Європейського Союзу, зміни у правовому статусі інституцій Європейського Союзу. Ніщський договір 2001 року. Проблеми розширення Європейського Союзу на сучасному етапі, процедура прийняття нових членів. Плани подальших реформ Європейського Союзу. Федералізація як головний напрямок політико-правової інтеграції в рамках Європейського Союзу.

Тема 3. Право ЄС: поняття, принципи, джерела, система.

Принципи права Європейського Союзу. Принципи права Європейського Союзу: поняття, класифікація. Загальні і спеціальні принципи. Загальні принципи права. Права людини. Принцип правової визначеності. Принцип пропорційності. Принцип недискримінації. Принципи адміністративного і конституційного права. Джерела і спосіб закріплення принципів права Європейського Союзу. Роль наднаціональних судових органів у розробці, визнанні та захисті основних принципів права Європейського Союзу.

Джерела права Європейського Союзу. Класифікація джерел права Європейського Союзу. Первинне законодавство. Теорія виокремлення первинного та похідного (вторинного) Європейського права (законодавства Європейського союзу). Джерела первинного права, їх класифікація. Похідне (вторинне) законодавство. Загальна характеристика похідного (вторинного) законодавства. Пряме та опосередковане застосування актів вторинного права. Класифікація актів вторинного законодавства. Судові рішення. Роль судового прецеденту як джерела Європейського права. Співвідношення норм європейського права та норм загального міжнародного права. Договори, які укладаються Європейським Союзом. Договори, які укладаються державами-членами Європейського Співтовариства. Європейське право та національне право. Національне право як джерело Європейського права. Верховенство права Європейського Союзу та доктрина прямої дії.

Система права Європейського Союзу. Система права Європейського Союзу: основні способи побудови. Предметний, функціональний і структурний підходи. Галузі і інститути права Європейського Союзу. "Інституційне" і "матеріальне" право Європейського Союзу. Структурні компоненти права Європейського Союзу. Поняття "комунітарне право". Місце комунітарного права в системі права Європейського Союзу.

Тема 4. Компетенція ЄС.

Поняття компетенції Європейського Союзу. Компетенція Європейського Союзу: структура і зміст. Правові джерела компетенції Європейського Союзу. Розподіл компетенції Європейського Союзу між Європейськими співтовариствами, спільною зовнішньою політикою і політикою безпеки, і

співробітництвом поліції та судових органів у кримінально-правовій сфері. Характер компетенції Європейського Союзу. Розмежування сфери відання і повноважень між Європейським Союзом і державами-членами. Виключна компетенція ЄС.

Компетенція Європейського співтовариства. Сфера відання і діяльності Європейського співтовариства. Спільний ринок ЄС. Економічний і валютний союз. Законодавчі, виконавчо-розпорядчі, юрисдикційні та інші повноваження Співтовариства, правові форми їх реалізації. Міжнародна правосуб'єктність і міжнародні угоди Співтовариства.

Компетенція Європейського Союзу у сфері спільної зовнішньої політики і політики безпеки. Предмет, цілі та принципи спільної зовнішньої політики і політики безпеки. Повноваження Європейського Союзу у питаннях спільної зовнішньої політики і політики безпеки і форми їх реалізації. Міжнародні угоди Європейського Союзу у сфері спільної зовнішньої політики і політики безпеки. Правові основи спільної оборонної політики Європейського Союзу. Сили швидкого реагування.

Компетенція Європейського Союзу у сфері боротьби із злочинністю. Співробітництво поліції і судових органів у кримінально-правовій сфері; предмет і основні напрямки такого співробітництва. Внутрішні нормативні акти та міжнародні договори Європейського Союзу у кримінально-правовій сфері. Європол, Євроюст та інші спеціалізовані установи Європейського Союзу з питань боротьби із злочинністю.

Цілі та принципи діяльності Європейського Союзу. Поняття і класифікація цілей Європейського Союзу. Загальні та спеціальні цілі Європейського Союзу. Принципи діяльності Європейського Союзу: їх система і зміст.

Додаткова компетенція Європейського Союзу. Основні напрямки і правові форми збільшення компетенції Європейського Союзу. Іманентні повноваження Європейського Союзу, порядок їх реалізації. Принципи та механізм розвинутого співробітництва.

Тема 5. Інститути і органи ЄС.

Організаційний механізм Європейського співтовариства і Європейського Союзу. Поняття “інститут” і “орган” у праві Європейського Союзу. Система інститутів Європейського Союзу. Класифікація органів Європейського Союзу.

Рада Європейського Союзу. Місце в системі органів Європейського Союзу. Склад і порядок формування. Загальна і спеціальна Рада. Порядок роботи і процедура прийняття рішень. Обсяг та зміст повноважень, відповідальність Ради Європейського Союзу.

Європейська Рада. Склад, порядок формування і проведення засідань. Повноваження. Висновки Європейської Ради. Спеціальні повноваження Європейської Ради. Європейська Рада і Рада Європейського Союзу.

Європейський Парламент. Склад, функції, регламент роботи, місце в системі наднаціональних органів Європейського Союзу, сфера компетенції. Порядок обрання та правовий статус депутатів Європарламенту. Юридична і

політична відповідальність Європарламенту та його членів. Депутатський імунітет.

Європейська Комісія. Наднаціональний характер Європейської комісії. Її склад, функції, обов'язки, повноваження. Зовнішні функції Європейської комісії. Права Європейської комісії щодо держав-членів Європейського Союзу. Делегування Комісії додаткових повноважень. Політична відповідальність Комісії.

Судові органи Європейського Союзу. Судова система Європейського Союзу. Суд Європейських співтовариств: склад і порядок формування, організація роботи і процедура прийняття рішень, юрисдикція Суду. Правовий статус Суду першої інстанції. Судові колегії.

Контрольні органи. Система контрольних органів Європейського Союзу. Європейська рахункова палата: склад і порядок формування, внутрішня організація та повноваження, правовий статус аудиторів. Омбудсман Європейського Союзу: порядок обрання, повноваження, порядок звернення до Омбудсмана.

Фінансові установи. Система фінансових установ Європейського Союзу, правове регулювання і контроль за їх діяльністю. Європейський інвестиційний банк: правовий статус, основні напрямки діяльності, керівні органи. Правове становище структурних фондів Європейського Союзу.

Консультативні органи. Особливості правового статусу консультативних органів, основні та допоміжні консультативні органи. Правове становище Економічного і соціального комітету і Комітету регіонів.

Європейське поліцейське відомство (Європол). Місце в організаційному механізмі Європейського Союзу, цілі і сфера відання. Функції і повноваження, керівні органи, їх правовий статус. Відповідальність Європола.

Правотворчі процедури в Європейському Союзі. Законодавчий процес. Бюджетний процес. Розмежування повноважень. Порядок укладення міжнародних договорів Європейського співтовариства і Європейського Союзу.

Тема 6. Основи правового становища людини і громадянина у ЄС.

Громадянство Європейського Союзу. Джерела правового регулювання становища людини і громадянина у Європейському Союзі. Громадянство Європейського Союзу і громадянство держав-членів. Підстави набуття і припинення громадянства Європейського Союзу.

Основні права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Європейському Союзі. Принципи правового статусу особи в Європейському Союзі та способи їх закріплення. Класифікація прав людини і громадянина. Можливі обмеження щодо здійснення основних прав і свобод, їх межі. Основні обов'язки громадянина.

Гарантії прав і свобод людини і громадянина. Класифікація гарантій прав і свобод людини і громадянина. Інституціональні гарантії. Судовий захист прав і свобод. Позасудові механізми захисту прав і свобод. Процесуальні гарантії. Матеріальні гарантії прав і свобод людини і громадянина.

Змістовний модуль 2. Особлива частина «Основні галузі та сфери регулювання права Європейського Союзу»

Тема 7. Основи правового регулювання внутрішнього ринку ЄС.

Правовий режим спільного ринку ЄС. Позитивна і негативна інтеграція. Принцип вільного руху товарів. Принцип вільного руху робочої сили. Принцип вільного заснування. Принцип вільного надання послуг. Принцип вільного руху капіталу. Принцип свободи платежів.

Митне право ЄС. Поняття та історія створення митного союзу ЄС. Основні митні режими Європейського Співтовариства. Спільний митний тариф: поняття, зміст, умови застосування.

Правове регулювання діяльності юридичних осіб. Корпоративне право. Основні методи регулювання діяльності юридичних осіб: гармонізація і уніфікація. Регламент про Європейське об'єднання за економічними інтересами.

Антимонопольна політика ЄС і регулювання конкуренції. Поняття, цілі та задачі політики в області конкуренції. Правила конкуренції ЄС, суб'єкти правил конкуренції. Колективні та індивідуальні антимонопольні дії. Контроль за злиттям компаній. Порушення правил конкуренції державами.

Тема 8. Основи правового регулювання фінансово-економічних відносин в ЄС.

Правові основи економічного і валютного союзу. Економічний і валютний союз: поняття і економічний зміст. Економічний і фінансовий комітет. Європейська система центральних банків: функції і повноваження. Правовий статус Європейського центрального банку. Правове регулювання банківської діяльності.

Банківське право ЄС. Банківська система ЄС, її структура. Законодавство про банки і банківську діяльність в ЄС. Основні принципи правового регулювання банківської діяльності в ЄС.

Податкове право ЄС. Загальні положення про податкове право ЄС. Правові основи опосередкованого оподаткування в ЄС. Правові основи прямого оподаткування в ЄС.

Тема 9. Правове регулювання соціально-культурної сфери та інтелектуальної діяльності в ЄС.

Соціальне право. Правові основи соціальної політики. Поняття та джерела соціального права ЄС. Забезпечення зайнятості. Гарантії трудових прав робітників. Робочий час і час відпочинку. Участь працівників в управлінні підприємством. Правове регулювання охорони праці. Правові основи надання соціальної допомоги особам похилого віку та непрацездатним. Правове регулювання питань охорони здоров'я.

Правове регулювання наукової діяльності, культури та освіти. Правові основи діяльності ЄС в галузі наукових досліджень і технологічного розвитку.

Правове регулювання в галузі освіти. Правові основи діяльності ЄС в області культури.

Екологічне право ЄС. Поняття і джерела екологічного права ЄС. Цілі та принципи політики Співтовариства у сфері охорони довкілля. Механізми охорони довкілля та забезпечення екологічних прав громадян в ЄС.

Право інтелектуальної власності ЄС. Правова охорона інтелектуальної власності. Промислова власність. Регулювання авторського права.

Тема 10. Правове регулювання в адміністративній та військово-політичній сфері в ЄС.

Поняття Шенгенського права. Етапи розвитку Шенгенського права та його джерела. Дія Шенгенського права у просторі. Предмет і зміст Шенгенського права. "Внутрішні" і "зовнішні" кордони.

Візовий режим. Уніфікація віз та порядку їх видачі у рамках ЄС. Класифікація віз у нормах Шенгенського права. Документи, які необхідно подати для отримання Шенгенської візи. Національні візи та порядок пересування у Шенгенській зоні осіб, які мають національні візи.

Спільна політика Європейського Союзу у галузі боротьби зі злочинністю. Предмет спільної політики ЄС з питань кримінального права, правові форми її реалізації. Інформаційно-правові, організаційні та технічні заходи ЄС у сфері боротьби зі злочинністю.

Законодавчі акти Європейського Союзу з питань кримінального права і процесу. Кримінально-правова кваліфікація злочинних діянь у законодавстві ЄС. Міри кримінальної відповідальності та види покарань, встановлені законодавством ЄС для фізичних і юридичних осіб. Законодавство ЄС у сфері економічної злочинності, незаконного обігу наркотичних засобів, корупції та інших категорій злочинів. Антитерористичне законодавство ЄС. Захист прав потерпілих у кримінальному процесі.

Взаємна правова допомога і правові відносини держав-членів ЄС у кримінальних справах. Європейський ордер на арешт. Види і форми правової допомоги у кримінальних справах. Запити про надання правової допомоги, порядок їх подання та виконання. Підстави для відмови у виконанні запиту про правову допомогу. Порядок екстрадиції осіб, які скоїли злочини на території Європейського Союзу. Принцип взаємного визнання судових рішень у кримінальних справах і ступінь його реалізації у законодавстві ЄС.

Военно-політична інтеграція в ЄС. Основні напрямки європейської політики у сфері безпеки і оборони. Порядок проведення військових операцій. ЄС і Організація Північноатлантичного договору (НАТО).

Тема 11. ЄС та Україна: правові основи співробітництва.

Історія взаємовідносин України і Європейського Союзу. Розвиток відносин між СРСР і Європейськими Співтовариствами. Угоди між СРСР і Співтовариствами 1989 року. Визнання України і розвиток відносин на тлі появи Європейського Союзу.

Домовленості між Україною і Європейським Союзом. Система домовленостей між Україною і ЄС. Угода про асоціацію між ЄС та Україною. Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	У тому числі			
		л	с	лаб.	с. р.
Модуль 1.					
Змістовий модуль 1.					
Тема 1. Предмет, система та завдання курсу «Основи права ЄС».	9,5	1	2		6.5
Тема 2. Історія становлення та розвитку права ЄС.	9,5	1	2		6.5
Тема 3. Право ЄС: поняття, принципи, джерела, система.	11,5	1	4		6.5
Тема 4. Компетенція ЄС	9,5	1	2		6.5
Тема 5. Інститути та органи ЄС.	9	1	2		6
Тема 6. Основи правового становища людини і громадянина у ЄС.	13	2	4		7
Модульний контроль	2	2	-		
Разом за змістовим модулем 1	64	9	16		39
Змістовий модуль 2.					
Тема 7. Основи правового регулювання внутрішнього ринку ЄС.	11,5	1	4		6,5

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	У тому числі			
л		с	лаб.	с. р.	
Тема 8. Основи правового регулювання фінансово-економічних відносин в ЄС.	12	1	4		7
Тема 9. Правове регулювання соціально-культурної сфери та інтелектуальної діяльності в ЄС.	9,5	1	2		6.5
Тема 10. Правове регулювання в адміністративній та військово-політичній сфері в ЄС.	11,5	1	4		6.5
Тема 11. ЄС та Україна: правові основи співробітництва.	10,5	2	2		6.5
Модульний контроль	1	1			
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	57	7	16		33
Усього годин	120	16	32		72

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма навчання
1	Предмет, система та завдання курсу «Основи права ЄС».	2
2	Історія становлення та розвитку права ЄС.	2
3	Право ЄС: поняття, принципи, джерела, система.	4
4	Компетенція ЄС	2
5	Інститути та органи ЄС	2
6	Основи правового становища людини і громадянина у ЄС.	4

7	Основи правового регулювання внутрішнього ринку ЄС.	4
8	Основи правового регулювання фінансово-економічних відносин в ЄС.	4
9	Правове регулювання соціально-культурної сфери та інтелектуальної діяльності в ЄС.	2
10	Правове регулювання в адміністративній та військово-політичній сфері в ЄС.	4
11	ЄС та Україна: правові основи співробітництва.	2
	Разом	32

6. **Теми практичних занять**
Не передбачено

7. **Теми лабораторних занять**
Не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма навчання
1	Предмет, система та завдання курсу «Основи права ЄС».	6,5
2	Історія становлення та розвитку права ЄС.	6,5
3	Право ЄС: поняття, принципи, джерела, система.	6,5
4	Компетенція ЄС	6,5
5	Інститути та органи ЄС	6
6	Основи правового становища людини і громадянина у ЄС.	7
7	Основи правового регулювання внутрішнього ринку ЄС.	6,5
8	Основи правового регулювання фінансово-економічних відносин в ЄС.	7
9	Правове регулювання соціально-культурної	6,5

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма навчання
	сфери та інтелектуальної діяльності в ЄС.	
10	Правове регулювання в адміністративній та військово-політичній сфері в ЄС.	6,5
11	ЄС та Україна: правові основи співробітництва.	6,5
	Разом	72

9. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні посібники), проведення олімпіад.

10. Методи контролю

Оцінювання за роботу на семінарі рейтингове зі встановленням відповідної кількості балів за такі види діяльності:

- доповідь на семінарі – від 0 до 5 балів;
- реферат за вузькоспеціалізованою проблематикою – до 10 балів;
- складання конспекту наукової праці – до 5 балів;
- складання схем та таблиць – до 5 балів;
- індивідуальне завдання (тези доповіді конференції) – 15 балів;
- вивчення судової практики – до 5 балів.

Підсумкове оцінювання рівня знань студентів з дисципліни здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю (ПМК), індивідуальної роботи студентів та підсумкового контролю знань студентів (ПЗК) за 100-бальною шкалою.

Підсумкова оцінка виставляється в залікову книжку та відомості обліку підсумкової успішності студентів згідно зі школою оцінювання.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Сума	Підсумковий тест (іспит)
Змістовний модуль № 1									Змістовний модуль №2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13		
5	5	10	10	5	10	5	5	5	10	10	10	10	100	100

T1, T2 ... T13 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі	Оцінка	Оцінка за національною шкалою

види навчальної діяльності	ECTS	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
83-89	B	добре	
75-82	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
01-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

12. Рекомендована література

Базова

1. Аракелян М. Р. Право Європейського Союзу : підручник / М. Р. Аракелян, М. Д. Василенко ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". – О. : Фенікс, 2012. – 390 с.
2. Баймуратов М. О. Модифікації державного суверенітету в умовах європейської інтеграції в контексті взаємовідносин Європейського Союзу з державами-членами : монографія / М. О. Баймуратов, Ю. С. Хоббі. – Суми : Університет. кн., 2013. – 300 с.
3. Бирюков М.М. Европейское право: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по направлениям подгот. и специальностям «Международ. Отношения» и «Регионоведение» /М.М. Бирюков. – 2 –е изд., доп. – Москва: Омега-Л, 2006. – 128 с.
4. Волошин Ю. О. Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: теоретико-методологічні аспекти : монографія / Ю. О. Волошин. – К. : Логос, 2010. – 428 с.
5. Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі / НАПрН України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. – Х. : Оберіг, 2012. – Вип 1. – 76 с.
6. Європейський Союз: економіка, політика, право : енцикл. слов. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : ВПЦ "Київ. ун-т", 2011. – 368 с.
7. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу : монографія / НАПрН України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування ; за заг. ред. І. В. Яковюка. – К. : Ред. журн. "Право України" ; Х. : Право, 2013. – Вип. 14. – 208 с.
8. Кашкин С.Ю. Введение в право Европейского Союза. Учебное пособие. М: Изд-во Эксмо, 2005. – 368 с.
9. Кернз, В. Вступ до права Європейського Союзу: Навчальний посібник: Пер. з. англ. = Introduction to European Union Law /В. Кернз. -Київ : Знання,2002. -381 с.

10. Консолідовані версії договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу (2010/С 83/01) : хрестоматія / упоряд. Б. В. Бабіна. – О. : Фенікс, 2012. – 294 с.
11. Кордон М. В. Європейська та євроатлантична інтеграція України : навч. посіб. / М. В. Кордон. – 2-ге вид. – К. : Центр учб. л-ри, 2010. – 172 с.
12. Основи права Європейського Союзу : нормат. матеріали (із змінами, внесеними Лісабон. договором) / за заг. ред. М. В. Буроменського. – Х. : ФІНН, 2010. – 392 с.
13. Петров Р. А. Транспозиція "acquis" Европейского Союза в правовые системы третьих стран : монография / Р. А. Петров. – К. : Истина, 2011. – 384 с.
14. Право Європейського Союзу : підручник / за ред. В. І. Муравйова. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 704 с.
15. Право Европейского Союза: учебник для вузов / под. ред. С.Ю. Кашкина. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство Юрайт; ИД Юрайт, 2010. – 1119 с.
16. Штрайнци Р. Європейське право /Перекл. З нім. Катерина Котюк; наук. Ред.. укр.. вид. Михайло Микієвич. – Львів: Астролябія, 2009. – 480 с.
17. Топорнин Б. Н. Европейское право. М.: Юристь, 2001. – 456 с.
18. Яковюк І. В. Правові основи інтеграції до ЄС: загальнотеоретичний аналіз : монографія / І. В. Яковюк ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". – Х. : Право, 2013. – 760 с.

Допоміжна

1. Абдуллаєв Р. Генеза та сучасний стан правового регулювання інституту санкцій у праві Європейського Союзу // Юридичний вісник. - 2018. - № 1. - С. 98-102.
2. Божко В. М. Порівняльно-правовий аналіз особливостей проходження публічної служби в Україні та Європейському Союзі // Приватне та публічне право. - 2018. - № 3. - С. 84-90.
3. Булижин І. В. Правове регулювання процедур банкрутства у країнах Європейського Союзу // Приватне та публічне право. - 2017. - № 4. - С. 44-48.
4. Губанов О. О. Правова доктрина як елемент правової системи Європейського Союзу: її місце та зв'язок з іншими елементами // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. - 2015. - Вип. 4(1). - С. 24-28.
5. Добрянський С. До характеристики юридичного гарантування прав людини у Європейському Союзі // Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини. - 2016. - Вип. 38. - С. 233–245.
6. Кикоть П. В. "Вільне небо" між Україною та Європейським Союзом: удосконалення правового регулювання ринку авіаційних перевезень // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. - 2018. - № 1. - С. 351-359.

7. Коваленко Я. І. Аналіз діяльності органів європейського союзу, до компетенції яких входить захист прав людини // Вісник Пенітенціарної асоціації України. - 2018. - № 1. - С. 184-190.
8. Овечкіна О. С. Гармонізація національного законодавства із правом Європейського союзу у сфері інтелектуальної власності // Право.ua. - 2017. - № 2. - С. 35-41.
9. Серета Т. Конституційно-правові основи інтеграції законодавства України до законодавства Європейського Союзу // Юридична Україна. - 2017. - № 4. - С. 4-11.
10. Фалалєєва Л. Г. Фундаментальні права та концепція наднаціональності: новітні підходи у практиці Європейського Союзу // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. - 2018. - № 2. - С. 58-67.

13. Інформаційні ресурси з дисципліни «Основи права Європейського Союзу»

1. europa.eu — офіційний інтернет-портал Європейського Союзу
2. <https://eur-lex.europa.eu/> EUR-Lex Онлайн доступ до законодавства Європейського Союзу
3. <https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-force.html> Договори Європейського Союзу
4. https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk Представництво Європейського Союзу в Україні
5. <http://www.president.gov.ua>. – веб-сторінка Президента України.
6. <http://rada.gov.ua>. – веб-сторінка Верховної Ради України.
7. <http://www.kmu.gov.ua>. – веб-сторінка Кабінету Міністрів України.